SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2506

av Camilla Brodin m.fl. (KD)

Ett starkt Sverige

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut 2
Sverige måste byggas starkt 8
Finanspolitik som ger utrymme för investeringar 8
Ett finanspolitiskt ramverk för tillväxt 10
Balanskrav – KD flyttade svensk politik 11
Krav på en effektiv kommunekonomi 12
Stabil energiomställning 13
Pressa luft ur elsystemet 13
Avveckla elcertifikatssystemet 14
Bostad 14
Maxtaxa för boende 15
Begränsa riksintressen 15
Vatten och avlopp att lita på 16
Avskaffad reavinstskatt 17
Infrastruktur som fungerar 17
Bilen -viktig för oss 18
Arlanda och Bromma 19
Tillväxten av drönartrafiken 19

Bättre förutsättningar för järnvägen....20
Nationellt bredbandsnät....20
Kompetens för liv och tillväxt....21
Avskaffa Arbetsförmedlingen och kommunalisera arbetsmarknadspolitiken....21
Inrätta en dagpeng för arbetslösa....22
Lärcentra för kompetensförsörjning....23
Lärosäten och distansproblemet....23
Realistisk studie- och yrkesvägledning....24
Bonus på skolpengen för branschsäkrade utbildningar....24
Större fokus på arbetsmarknad för lärosäten....25
Låt Samhall återgå till kärnuppdraget....26
SFI med tydlig koppling till arbetsmarknaden....26
Internationell dragningskraft....27
Återindustrialisera Sverige....27
Riskdelning för nybyggarkommuner....28
Gör upp med alla riksintressen – snabbspår för krångliga tillstånd....30
Övergångshantering av snabbspår via förordning....31
Länsstyrelser med garantier för företagande....31
Se över länsstyrelsernas organisation- inrätta expertlänsstyrelser....32
Begränsa sakägarskapet....32
Reformera den statliga förvaltningsmodellen- Oxenstierna 2.0....33

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra ökad statlig lånefinansiering av tillväxtfrämjande investeringar, upp till 40 procent av BNP, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge kommunerna ett tydligt ansvar för att identifiera och genomföra löpande effektiviseringar, i syfte att

stärka välfärden och säkerställa en god användning av skattemedel, och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en revision av kommunal verksamhet med Riksrevisionens arbete för statlig verksamhet som förebild och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra kölistor till elnäten offentliga och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snabbavveckla elcertifikatssystemet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna bör ges ett tydligt ansvar för att kontinuerligt effektivisera den avgiftsfinansierade verksamheten, med utgångspunkt i självkostnadsprincipen och med hänsyn till rimliga krav på produktivitet och effektivitet, och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i lag precisera vilka kostnader som får ingå i självkostnadsprincipen för taxor och avgifter och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa transparenskrav på kommunala taxor och avgifter, så att det på varje faktura till den enskilde tydligt framgår och specificeras vad som ingår i kostnaden man betalar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Riksrevisionen mandat att utföra granskningsrevision av kommunal verksamhet som helt eller delvis finansieras av taxor och avgifter och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna i uppdrag att samordna statens synpunkter på detaljplaner så att staten talar med en röst och samtidigt begränsa riksintressemyndigheters möjlighet att överklaga varandras beslut och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör besluta om en kraftig minskning av såväl antalet anspråk på områden av riksintresse som dessa områdens samlade areella utbredning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör erbjuda kreditgarantier på lån upp till 20 år för investeringar i kommunal va-verksamhet i syfte att täcka dess underhållsskuld och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör subventionera 0,5 procentenheter av räntan på dessa lån för att göra va-investeringarna mer ekonomiskt hållbara och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa en långsiktig och stabil va-planering genom en lagändring som medger att den tid som upparbetade överskott kan användas för va-investeringar förlängs till minst tio år och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa bättre fungerande flyttkedjor och därför se över reavinstskatten i enlighet med motionen och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en större andel av medel till infrastruktur bör allokeras till väginvesteringar och underhåll och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla Arlanda i syfte att kunna hantera ett större antal flygrörelser än i dag och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrikespassagerarna på Arlanda bör hanteras via en egen terminal som kan leverera god och snabb service och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram en nationell strategi för infrastrukturen i det låga luftrummet, innefattande drönarbaser, digital trafikledning, luftkorridorer och säkerhetssystem för framtidens drönartrafik, och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att effektivisera Trafikverket, med tydligt fokus och centralt systemansvar för väg- respektive järnvägssidan, och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge lämplig myndighet i uppdrag att revidera och säkerställa att statliga väg- och spåraktörer håller de ingångna avtal som tecknats med kommuner och regioner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Teracom ett nationellt uppdrag att säkerställa bredbandsinfrastrukturen och samla all bredbandsverksamhet som i dag bedrivs av statliga aktörer och tillkännager detta för regeringen.

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa Arbetsförmedlingen i dess nuvarande form och överföra ansvaret för matchning, stöd och utbildning till kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omvandla försörjningsstöd till en dagpenning, med tydliga krav på deltagande, utbildning och arbetssökande för den som är arbetsför och en ekonomisk morot till dem som prövar också tillfälliga arbeten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta lärcentrum genom regionala samarbeten över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ett lärosäte i uppdrag att utveckla standarder och gemensamma digitala lösningar för distansutbildning på akademisk nivå och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka studie- och yrkesvägledarnas uppdrag gentemot arbetsmarknadens behov och aktivt vägleda elever mot lämpliga studier eller yrkesutbildning inom de sektorer och yrkesområden där det finns ett stort behov av arbetskraft, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta studier vid yrkeshögskolan vara meriterande vid ansökningar till universitetsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge en extra skolpeng till utbildningar som är certifierade genom ett branschgemensamt samarbete för att säkerställa utbildningens kvalitet och relevans för arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i större utsträckning dimensionera högre utbildningar utifrån arbetsmarknadens behov och göra insatser för att stärka miljön för kvalificerade utbildningar och forskning och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta lärosäten anpassa sin dimensionering av utbildningarna till den egna arbetsmarknadsregionen och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera om kvalificerade utbildningar och forskningsresurser till ett mindre antal lärosäten och tillkännager detta för regeringen.

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra insatser för att locka utländska studenter och forskare till Sverige och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta Samhall återgå till sitt kärnuppdrag och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta branschspecifika sfi-program och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en branschgemensam kontrollfunktion för sfi-utbildningen och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge nybyggarkommuner del av ökade intäkter från den allmänna löneavgiften, som en riskdelning för kommuner som behöver göra stora investeringar på kort tid, parallellt med en stor industrietablering och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en tillväxtbonus som baseras på daglönesumman och antalet arbetstillfällen och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skatteutjämningssystemet ska få tydliga incitament för en kommun att växa och möjligheter att klara av nödvändiga investeringar vid en snabb expansion och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en statlig kreditgarantinämnd för nybyggarkommuner som står inför omfattande lånebehov, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge en årlig subvention av kreditgarantierna om 1 procent under 25 år som ett statligt stöd till nybyggarkommuners investeringar och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för Norrlandsfonden att finansiera bostadsbyggande i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta kreditgarantier för bostadsbyggande i etablerings- och expansionskommuner och tillkännager detta för regeringen.

44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ventil och ett snabbspår för att väga olika riksintressen mot varandra och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för regeringen att förordna fram beslut som brådskar för att säkra den gröna omställningen och öka Sveriges oberoende och beredskap och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att väga in samhällsekonomiska vinster i tillståndsprocesser vid industrisatsningar och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en tjänstegaranti för länsstyrelsernas handläggning, inklusive nationella rutiner för hur ett ärende ska handläggas, och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelserna bör göra ett arbete med sin kultur när det kommer till bemötande i kontakten med enskilda och företag, enligt en s.k. NKI-metod, och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att tjänstemän som arbetar för att ge service och handlägga företagsärenden förstår företagandets villkor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda länsstyrelsernas organisation, inklusive möjligheten att renodla verksamheten så att vissa länsstyrelser blir experter på vissa områden och kan hantera ärenden för hela landet och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa dagens vidlyftiga sakägarskap vid tillståndsprövningar och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa avgifter för överklaganden i tillståndsprocesser och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överföra de strategiska och policyutvecklande delarna av statliga myndigheter till Regeringskansliet, samtidigt som myndigheternas självständiga beslutsfattande i enskilda ärenden behålls, och tillkännager detta för regeringen.

54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet till regeringsprövning av strategiskt viktiga myndighetsbeslut där betydande målkonflikter eller samhällsintressen står mot varandra, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över myndighetsinstruktioner, förordningar och regelverk i syfte att vidga myndigheternas perspektiv och ansvar från sektorsintressen till samhällsnytta som helhet och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om effektivisering av utredningsväsendet och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av beslut som delegerats till myndigheter för att pröva om vissa av dem i stället bör fattas av regering eller riksdag och tillkännager detta för regeringen.

Sverige måste byggas starkt

Sverige står inför en period där vi behöver bygga samhället starkare. Återkommande kriser och en ökad politisk polarisering får inte resultera i passivitet och brist på gemensamma ambitioner för det gemensamma bästa. Arbetet med att bygga Sverige måste gå snabbare. En effekt av överreglering och bristande politisk vilja att prioritera innovation, entreprenörskap, infrastruktur och kunskap är att Sverige under lång tid tappat placeringar i välståndsligan. Det är inte en följd av att länder i Sydostasien, Mellanöstern eller Latinamerika kommit i kapp och förbi. Samtliga länder med högre BNP per capita än Sverige är länder i Västeuropa och Nordamerika.

Den internationella turbulens som vi nu upplever har ytterligare satt fingret på behovet av ett land som står starkt, ökar sitt oberoende och sin motståndskraft. Sverige behöver en ny era för samhällsbyggare och för samhällsgemenskap, vi behöver nu snabbt reformera ekonomi och samhälle för att kunna vara världsledande imorgon.

Finanspolitik som ger utrymme för investeringar

I regeringsställning är det Kristdemokraterna som drivit på för en finanspolitik som möjliggör investeringar för ekonomisk tillväxt. Vår slutsats är att det inte räcker, eller är

bra för varken ekonomin eller samhällsgemenskapen, att skapa utrymme för investeringar enbart genom stora omprioriteringar i ordinarie budget.

Rätt investeringar leder till högre tillväxt som i sin tur skapar utrymme för välfärdssatsningar när skatteintäkterna ökar och ger utrymme för andra reformer i ordinarie budget. Kristdemokraterna har därför drivit på för en justering av det finanspolitiska ramverket för att skapa ett ökat årligt handlingsutrymme för att ta itu med underhållsskulder och behov av nyinvesteringar.

Infrastrukturen är ett tydligt exempel på hur underlåtenhet att underhålla och göra nödvändiga anpassningar hämmar ekonomisk tillväxt. Mälardalsrådet beräknar att trängsel och förseningar i trafik och kollektivtrafik kostar 6 miljarder per år, enbart i Stockholmsregionen. Undersökningar visar dessutom att människor blir mindre benägna att resa med tåg när trafiken inte uppfattas som pålitlig.

Infrastrukturen beskrivs ofta som ekonomins blodomlopp. Sverige har trots detta, under en lång rad av år, och oavsett färg på regering, underinvesterat i viktig infrastruktur. Detta har skapat en enorm underhållsskuld som kristdemokrater menar måste amorteras ned. Parallellt har nyinvesteringar skjutits på framtiden trots att Sverige växer i antal invånare och har ett konkurrensutsatt näringsliv som gör investeringar i ny produktion som i sin tur ökar efterfrågan på effektiva transporter.

Kristdemokraterna har i regeringsställning visat att det är möjligt att prioritera och skapa utrymme för investeringar. I budgetpropositionen för 2025 görs den största satsningen i modern tid på infrastrukturen. Drygt 200 miljarder kronor ytterligare tillförs den ekonomiska ramen till och med 2037. Ett tillskott som gör det möjligt att exempelvis arbeta bort 100 procent av underhållsskulden på vägsidan. En god infrastruktur gynnar alla – familjer, företag och tillväxten. Tack vare Kristdemokraterna höjdes även reformutrymmet i BP2025 till 60 miljarder kronor.

Men det är inte bara vägnätet i Sverige som behöver åtgärdas. De geopolitiska spänningarna i vår omvärld måste mötas med ett starkt försvar och ökad civil beredskap. Klimatomställningen i kombination med industrins tillväxttakt gör att både energiproduktionen och kapaciteten i våra elnät måste öka rejält. Faktum är att Svenska kraftnät endast byggt 60 mil högspänningsledning under de senaste 20 åren. Det finns idag ett eftersatt behov av nya eller uppgraderade ledningar motsvarande 700 mil.

En ansvarsfull regering måste se till att helheten fungerar vilket kräver förbättringar av vägar, järnvägar, välfärd, energisystem, försvarskapacitet, vatten och avloppsnät, kompetensförsörjning och krisberedskap samt att IT-infrastruktur inom såväl offentlig

som privat sektor förbättras. Detta för att säkra förutsättningarna för tillväxt, privat och offentlig innovation, grön omställning, investeringsvilja och en god totalförsvarsförmåga. Det handlar om att attrahera och inte skrämma bort företag. Långsiktigt handlar det om att vara en världsledande industri-, tjänste- och tillväxtnation.

Kristdemokraterna har därför, vid sidan av prioriteringar, pekat på att det finanspolitiska ramverket måste justeras. Vi argumenterade för att en övergång från anslagsfinansiering till lånefinansiering för samhällskritisk infrastruktur var att ta ansvar för att rusta Sverige starkt inte bara för vår generation, utan även kommande generationer.

Parallellt med detta måste Sverige ha en kommunsektor som har ekonomin i ordning och som arbetar för att frigöra resurser till de satsningar som krävs lokalt och regionalt. Det handlar dels om att använda skattebetalarnas pengar klokt och effektivt för att säkra en god välfärd och hålla nere skattetrycket – men det handlar också om att se till att verksamheterna jobbar klokt och effektivt för att ha utrymme att utvecklas.

Ett finanspolitiskt ramverk för tillväxt

I praktiken regleras den svenska finanspolitiken (förenklat det sätt på vilket staten kan påverka efterfrågan i ekonomin genom skatter och offentliga utgifter) av både EU:s regler för ekonomisk styrning och vårt nationella finanspolitiska ramverk. Som medlem i EU är Sverige bundet av den styrning som sker via stabilitets- och tillväxtpaktens regler om underskott och skuld. I Sverige har vi vidare ett finanspolitiskt ramverk, som implementerades för första gången i och med 1997 års statsbudget. Detta består av övergripande finanspolitiska mål och restriktioner, men även en stram statlig budgetprocess. Ramverket har tjänat Sverige väl, skulden som andel av BNP har gått från att vara en av de högre i Europa till att vara en av de lägre. Men, ramverket är ett medel, inte ett mål, för en god samhällsekonomisk utveckling och inte ristat i sten. Ramverket har förändrats och justerats vid en rad tillfällen. 2019 justerades överskottsmålet, formulerat som att den offentliga förvaltningens finansiella sparande över en konjunkturcykel, till att uppgå till en tredjedels procent av BNP och ett skuldankare lades till som en del av ramverket.

Kristdemokraterna var tidigt ute med budskapet att det nuvarande överskottsmålet måste ersättas av en möjlighet att under en period underbalansera statsbudgeten, vilket skulle innebära att Sverige kan lånefinansiera investeringar.

Balanskrav – KD flyttade svensk politik

Utifrån analysen att det brådskar att ta igen det tidigare regeringar underlåtit att göra och att det kommer kosta mer än hittillsvarande ekonomiska ramar tillåter, drev Kristdemokraterna på för en justering av det finanspolitiska ramverket. Att höja skatterna är vid sidan av kraftiga omprioriteringar skulle teoretiskt vara ett sätt att lösa kostnaderna för investeringar. Men, om Sverige ska vara en konkurrenskraftig och attraktiv ekonomi är tvärtom strategiska skattesänkningar nödvändiga.

Kristdemokraterna fick stöd för sin linje om att det finns utrymme att låna till investeringar som sätter fart på tillväxtmotorn, inte minst av Långtidsutredningen (Långtidsutredningen 2023 – Finanspolitisk konjunkturstabilisering (SOU 2023:85)) som föreslog att det nuvarande överskottsmålet skulle ersättas av ett underskottsmål. Därmed skulle nivån på den offentliga skulden kunna höjas. Kristdemokraterna menar att det är rimligt, givet att medlen används till offentliga investeringar i syfte att uppnå ökad tillväxt och produktivitet, t ex genom amorteringar av Sveriges underhållsskuld. Sveriges skattetryck är bland de högsta i världen men, det är uppenbart att höga skatter inte ensamt är en garant för en robust välfärd och infrastruktur.

Vår linje var att ett årligt underskott i offentlig sektor på motsvarande 0,5 procent, skulle frigöra runt 50 miljarder kronor om året för investeringar som leder till tillväxt och nya affärsmöjligheter för näringslivet. Skuldsättningen skulle öka till cirka 40 procent av BNP (fortsatt god marginal till EU:s gränsvärde och fortsatt i linje med den toleransintervall Sverige nu har för statsskulden). Kristdemokraterna var samtidigt tydliga med att söka en bred politisk enighet kring regelverket och att en överenskommelse brådskar.

I den parlamentariskt sammansatta kommittén som under 2024 hade till uppgift att se över nivån på målet för den offentliga sektorns finansiella sparande och analysera vissa andra delar av det finanspolitiska ramverket har Kristdemokraterna levererat och sett till att det nu finns en bred politisk majoritet som förordar ett balansmål istället för ett överskottsmål.

Med ett balansmål ges under en längre övergångsperiod ett utrymme att öka utgifterna eller sänka skatterna med motsvarande en tredjedels procent av BNP, eller ca 25 miljarder kronor årligen.

Sverige är historiskt ett land av samhällsbyggare. På kort tid lyftes vårt land ur fattigdom för att kraftsamla genom såväl offentliga som privata investeringar. Infrastruktur byggdes för att bidra till en växande ekonomi. Välfärden utvecklades för att människor skulle kunna bo, arbeta och leva i hela landet. Sedan tog det stopp. I dag

är Sverige underinvesterat i det som brukar benämnas samhällsinvesteringar. För att lösa detta vill Kristdemokraterna öka takten i de offentliga investeringarna. Med ett balanskrav har Kristdemokraterna lyckats i ambitionen att frigöra miljarder som vi menar ska användas till att rusta Sverige starkt igen.

Krav på en effektiv kommunekonomi

Kommuner och regioner står för en stor del av de välfärdstjänster som medborgare värdesätter och är i behov av. Samtidigt är framför allt kommunernas verksamhet bred och spänner över vitt skilda områden så som vård, omsorg, utbildning, kultur, fritidsverksamhet och teknisk infrastruktur. Här finns en stor del av den offentliga ekonomin och en stor del av den grundläggande infrastrukturen som påverkar det som är i fokus för denna rapport; förutsättningarna för tillväxt, företagande och utveckling.

Kristdemokraterna ser ett stort värde i att kommunsektorns verksamhet kontinuerligt ses över och förbättras. På samma sätt som staten sedan 1993 har haft ett krav på löpande effektivisering av myndigheternas förvaltningskostnader, anser Kristdemokraterna att även kommunerna bör arbeta med ständig utveckling av sina arbetssätt. Svenskt Näringsliv menar i sin rapport "Effektiviteten i Sveriges kommuner: Så kan vi spara miljarder utan att tumma på kvaliteten" att det finns en effektiviseringspotential om drygt 90 miljarder kronor utan att kvaliteten i kommunernas verksamhet behöver försämras.

Men till skillnad från ett statligt styrt effektiviseringskrav menar Kristdemokraterna att det är kommunerna själva som är bäst lämpade att avgöra hur detta arbete ska ske. Det är i den lokala kontexten som behoven, förutsättningarna och möjligheterna till förbättring är som tydligast. Att låta varje kommun ta ansvar för sin egen effektivisering främjar både engagemang och träffsäkerhet i förändringsarbetet.

I privat sektor är det en självklarhet att ständigt arbeta med förbättringar för att skapa ekonomiskt utrymme, något som även den offentliga sektorn kan inspireras av, även om förutsättningarna skiljer sig åt. Fokus på utveckling och bättre arbetssätt är avgörande för att säkra välfärdens kvalitet och långsiktighet. Kristdemokraterna vill därför att Riksdagen inrättar en revision av kommunal verksamhet med Riksrevisionens arbete för statlig verksamhet som förebild, i syfte att ge stöd till och insyn i kommunsektorns effektiviseringsarbete.

När en kommun identifierar vad som kan göras billigare och bättre, frigörs resurser som kan återinvesteras i kärnverksamheterna. Det ger också möjlighet att prioritera det

som är viktigast för medborgarna, vård, skola och omsorg. Verksamheter som lyckas effektivisera och gå med överskott bör därför också i högre grad få behålla dessa medel för vidare utveckling.

Stabil energiomställning

Den industrialiserade välfärdsnationen Sverige har som energipolitiskt mål att elsystemet till 100 procent ska vara fossilfritt. En offensiv målsättning där alla goda fossilfria kraftslag behövs. Problemet är inte att producera mer el utan att det allokeras en jämn tillgång till el varje dag under året. Vi står därför i begrepp att bland annat, för första gången på över fyrtio år, bygga nya kärnkraftsreaktorer.

Sedan regeringen tillträtt har motsvarande fem kärnkraftsreaktorer tillförts i form av ökad förmåga att producera el. Regeringen har vidtagit ett 60-tal åtgärder för att stärka Sveriges energiförsörjning, beslut som stärker möjligheten att ansluta fler företag till elsystemet och möjliggör ett mer robust elsystem som kan leverera konkurrenskraftiga elpriser och nätavgifter. Ett stöd motsvarande fastighetsskatten för vindkraft har presenterats för att öka incitamenten för ny landbaserad vindkraft. Ledtiderna för elnätsutbyggnad och ökad överföringskapacitet har minskat med 40 procent. I februari 2025 invigdes den första testreaktorn för fjärde generationens kärnkraft. Kristdemokraterna har i regeringsställning också agerat för att värna befintlig vattenkraft och se till att den små- och medelstora vattenkraften ska kunna överleva, hotade av nya regelverk som de varit. Vattenkraften har också potential att moderniseras och öka sin effekt motsvarande en eller ett par kärnkraftsreaktorer.

Kristdemokraterna föreslår att elcertifikatsystemet avvecklas, eftersom det inte fyller någon funktion och kostnaden för administration är större än nyttan.

Pressa luft ur elsystemet

För att säkerställa att verksamheter ska ha tillgång till den el de behöver, kan de ansöka om och tilldelas en garanterad nätkapacitet. Idag görs inga kontroller av om denna tilldelning faktiskt nyttjas samtidigt som företag rapporterar om att de inte tilldelas tillräcklig kapacitet för att kunna investera i ny produktion. Därför bör staten regelbundet genomföra revisioner av den tilldelning som finns för att kunna sänka effektnivåerna för kunder som inte utnyttjar dem och ge plats för kunder som faktiskt behöver elen. En reservation av nätkapacitet bör dessutom göras offentlig för att

underlätta för företag med ”överbokad” kapacitet att dela med sig till företag som väntar på önskad tilldelning.

Avveckla elcertifikatssystemet

För att öka produktionen av förnybar energi infördes i bred politisk enighet år 2003 ett elcertifikatssystem som i praktiken innebär att elkunderna subventionerar investeringar i exempelvis vind- och solkraft. Systemet hjälpte till att få fart på utbyggnaden av förnybar elproduktion, men har under senare år alltmer spelat ut sin roll och systemet är tänkt att avvecklas år 2035. Givet att systemet inte längre driver på utvecklingen mot ett fossilfritt Sverige (som nu i princip har en fossilfri elproduktion) kan systemet avvecklas tidigare, främst i syfte att bespara elmarknaden en administrativ börda som driver kostnader, utan nytta för elkunder och miljö.

Bostad

Sverige har, i spåren av kraftigt höjda räntor och byggkostnader, sett en nedgång i bostadsbyggande. Bostadsbristen gör att unga vuxna ofrivilligt bor kvar hos sina föräldrar längre. Samtidigt har många seniorer, som vuxit ur sin villa, svårt att hitta en ersättningsbostad. För att få till bättre fungerande flyttkedjor är ett naturligt fokus att se över åtgärder som uppmuntrar andelen småhus i bostadsbeståndet. Detta då cirka en miljon hushåll vill flytta från lägenhet till småhus men i dagsläget inte kan göra det.

Regeringen har infört en planeringsstimulans och nyligen höjt stödnivån till kommuner som antar detaljplaner som möjliggör småhusbebyggelse respektive omvandlingar från lokaler till bostäder. Regeringen vill även skapa möjlighet att få ett hus typgodkänt i hela landet för att öka byggandet av radhus och villor. Regeringen har även lämnat förslag på omfattande förenklingar av reglerna för bygglov och lättnader i byggkraven för studentbostäder.

Människors vilja eller möjlighet att flytta begränsas ofta av två faktorer: dels svårigheten att hitta en bostad som matchar de egna behoven, dels de ekonomiska trösklar som uppstår genom skatter och avgifter. Tillsammans bidrar dessa faktorer till att rörligheten på bostadsmarknaden hämmas, även när det finns ett behov eller en önskan att byta bostad.

Kristdemokraterna har i Riksdagen tidigare kritiserat det extra amorteringskravet, men även bolånetaket, då det skapar en tröskel in till bostadsmarknaden, minskar

bostadsbyggandet och styr efterfrågan till en typ av bostäder som egentligen inte efterfrågas.

Kristdemokraterna har även förslag för att komma till rätta med underhållsskulden av vatten- och avloppsnätet. Kristdemokraterna presenterar förslag som kortar ledtiderna i tillståndsprocesser och förslag som sänker hushållens bostadskostnader, då en rad kostnadsökningar inneburit höjningar av kommunala avgifter och taxor.

Maxtaxa för boende

En del av kostnaderna för boendet består av kommunala taxor och avgifter. Dessa har ökat kraftigt de senaste decennierna, långt mer än konsumentprisindex. Kommunerna har fått högre kostnader för exempelvis avfallshantering, vatten och avlopp, energi och material. Inflation, nya lagkrav från staten samt höjda avfalls- och förbränningsskatter är andra faktorer som drivit upp dessa kostnader. Om taxorna endast följt prisutvecklingen i stort hade boendekostnaden för ett sammanboende par med barn i genomsnitt varit en tusenlapp lägre per månad.

Självkostnadsprincipen innebär att avgiften inte får vara högre än vad det kostar att producera tjänsten, men heller inte lägre om det skulle innebära att skattebetalarna subventionerar den. Principen gäller dock inte för alla verksamheter, vissa tjänster, som kommunala bostäder och fjärrvärme, kan drivas med vinstsyfte.

För att självkostnadsprincipen ska upplevas som legitim, måste det vara tydligt preciserat vilka kostnaderna är för en tjänst som kommunen debiterar den enskilde i form av olika taxor och avgifter. Kommunerna ska därför åläggas att redovisa detta på varje faktura. Därmed blir det möjligt att jämföra kostnaderna och kontrollmöjligheterna stärks.

Begränsa riksintressen

Det totala antalet riksintresseområden i Sverige är svårt att exakt fastställa, men det handlar om flera tusen områden som inte sällan överlappar varandra. Ett problem som ibland uppstår och som försvårar byggprocesser är när olika myndigheter överklagar varandras beslut, med hänvisning till riksintressen. Det är möjligt att tanken var god från början, men ordningen skapar byråkrati och gråzoner för den som vill få en byggnation till stånd. Olika riksintressen kan förstås stå emot varandra, men får inte leda till byråkrati och onödiga hinder. Ur vårt perspektiv är exempelvis stadsutveckling

ett lika legitimt intresse som bevarandet av kultur och miljö – intressen som måste kunna samsas.

Länsstyrelserna åläggs att tidigt i detaljplaneprocessen samordna statens synpunkter och meddela vilka avvägningar och prioriteringar som ska göras mellan de olika riksintressena. Detta beslut ska inte kunna överprövas av annan instans än regeringen. Regeringen har aviserat en översyn av befintliga system och regelverk i syfte att upprätta en mer sammanhållen ordning för nationell fysisk planering, baserad på en samlad samhällsekonomisk analys. Översynen ska förbättra förutsättningarna att väga olika intressen mot varandra, ge ökad nationell likvärdighet, ökad rättssäkerhet och bättre samordning mellan offentliga aktörer. I denna översyn är det av vikt att det sker en kraftig minskning av både antalet riksintresseanspråk och riksintresseområdenas samlade areella utbredning. Förslaget beskrivs närmare i kapitlet om välfärd med växtvärk.

Vatten och avlopp att lita på

En av kommunernas grundläggande uppgifter på infrastrukturområdet är att se till att medborgarna har rent vatten och fungerande avloppssystem. Här har kommunerna dessvärre en enorm underhållsskuld. Samtidigt innebär skärpta miljökrav, åtgärder för att möta klimatförändringarna samt krav på en robust och redundant vattenförsörjning ökade kostnader för nya investeringar. Svenskt Vatten gör bedömningen att det finns ett investeringsbehov på motsvarande 590 miljarder kronor fram till 2040 i "Investeringsrapporten 2026”. Kristdemokraterna menar att staten måste ta ansvar för en del av lösningen på VA-problemet, på samma sätt som när VA-nätet en gång i tiden byggdes ut med statliga medel. Det handlar om kritisk infrastruktur som måste fungera och som kommer att innebära en ytterligare belastning för kommunernas ekonomi, där kommunerna inte ensamt tycks klara uppgiften.

Kristdemokraterna föreslår därför att staten ställer upp med kreditgarantier och är med och finansierar en del av räntekostnaden för just VA-investeringar. VA-verksamheten får varken gå med vinst eller förlust utan ska alltid ha ett nollresultat. Verksamheten styrs av självkostnadsprincipen, vilket betyder att den helt finansieras av anslutna kunder genom VA-taxan. Enligt gällande rättspraxis behöver eventuella överskott återföras inom tre år, vilket innebär att det saknas möjlighet att bygga upp ett eget kapital. Konsekvensen av detta är att alla kostsamma investeringar måste lånefinansieras. Under vissa förutsättningar medger VA lagen att medel inte behöver

återföras förrän efter tio år. Kristdemokraterna anser att lagstiftningen behöver förtydligas så att upparbetade överskott kan användas för investeringar i kommunernas VA-anläggningar under minst tio år.

Avskaffad reavinstskatt

Sverige behöver fler bostäder men vi måste också använda det befintliga bostadsbeståndet bättre. Idag står flyttskatten i vägen. För många som bott länge i sitt hem kan en flytt innebära en skattesmäll på hundratusentals kronor. Resultatet blir att människor blir kvar i bostäder som inte längre passar deras behov, samtidigt som flyttkedjorna stannar av.

Många som äger sin bostad tar möjligheten att skjuta upp sin reavinstskatt när man säljer en bostad för att köpa en ny. Det är i sig en möjlighet som underlättar flyttkedjor och skapar möjligheter för många att över tid skaffa sig ett boende som man trivs med och stannar länge i. Många som ägt sin nuvarande bostad under lång tid upplever dock reavinstskatten som ett hinder, trots att man funderar över att exempelvis sälja en större bostad för att köpa eller hyra en mindre. Detta hindrar till del flyttkedjor och möjligheter för barnfamiljer att hitta en ny bostad, när ensamstående eller par med utflugna barn väljer att bo kvar i exempelvis ett hus eller större lägenhet. En fungerande bostadsmarknad bygger på rörlighet. Människor ska kunna flytta efter livets olika skeden utan att straffas med höga skatter när de gör det. Kristdemokraterna vill därför att den som ägt sitt boende en längre tid ska få sin reavinstskatt minskad, så att den efter 16 års boende är nere på noll. Ett hem är inte en aktie. Det är dags att avskaffa den orättvisa flyttskatten.

Infrastruktur som fungerar

Infrastrukturen är samhällets blodomlopp och helt avgörande för att hela Sverige ska fungera. En god infrastruktur gynnar alla, familjer, företag och tillväxt. Trots detta är många svenska vägar och järnvägar i kritiskt skick och försvårar industrins behov av transporter, fungerande regionala arbetsmarknader och krav på snabba persontransporter. Samtidigt har flera tidigare regeringar ägnat sig åt att ställa olika transportslag mot varandra i stället för att stärka transportsystemet i sin helhet och förbättra intermodala transportmöjligheter. Sverige behöver ökat tempot i planering, genomförande och drift av vägar, järnväg, hamnar och nätkapacitet samtidigt som

flygets förutsättningar stärks. Finansieringen av viktiga infrastrukturprojekt kan inte enkom ske via nya satsningar från statens budget samtidigt som kostnadskontroll och samhällsekonomisk lönsamhet ska prioriteras tyngre när nya infrastrukturprojekt planeras.

Den förra regeringen gör nu den största satsningen på infrastruktur i modern tid genom att tillskjuta drygt 200 miljarder kronor ytterligare till och med 2037 i fasta priser. Trots att cirka 60 procent av vägnätet är byggt före 1970 och har en teknisk livslängd på ca 50 år har underhållet av det statliga vägnätet nedprioriterats i decennier. Nu finns det för första gången en plan och en budget för att bygga bort 100 procent av underhållsskulden på vägsidan. Välfungerande transportleder är avgörande för att samhällsviktiga transporter som utryckningar av blåljuspersonal och militära transporter i både fredstid och krig. Den historiska satsningen på infrastruktur innebär också att järnvägsunderhållet ökar och underhållsskulden på järnvägen har börjat minska.

I omställningen av transportsektorn förordar Kristdemokraterna teknikneutralitet i stället för en ensidig fokusering på enskilda motortekniker i syfte att utveckla moderna fordon med miljövänlig teknik utan CO2-utsläpp. En utveckling av framtidens järnväg kräver förändringar av dagens organisation och finansiering, Kristdemokraterna förordar exempelvis att Malmbanan bolagiseras. Förslaget innebär att en huvudansvarig aktör ges i uppdrag att säkerställa en tillgänglig och tillförlitlig bredbandsuppkoppling i hela landet, idag vilar det ansvaret på ett flertal olika privata och statliga operatörer.

Bilen -viktig för oss

Bilen och vägtransporter är och kommer, inom överskådlig tid, vara vårt absolut viktigaste transportmedel. 80 procent av personresandet sker med bil, 10 procent med buss. Inget annat transportslag skapar samma samhällsnytta och uppnår samma flexibilitet, vare sig för samhällets behov eller våra personliga behov. Bilen skapar frihet och välfärd, och därför ska Kristdemokraterna vara Sveriges bilvänligaste parti. Trots det handlar det mesta av samhällsdebatten om satsningar på tåg. De politiska besluten speglar denna debatt genom att ungefär 80 % av nyinvesteringarna går till järnvägen. Kristdemokraterna har i regeringsställning påbörjat en viktig förändring där den destruktiva trenden med för lite medel till vägunderhåll bryts och allt eftersatt vägunderhåll kommer att återtas. Det arbetet behöver fortsätta med nödvändiga nya investeringar i förbättrad väginfrastruktur. Transporternas påverkan på klimat och miljö

ska inte minskas genom färre resor och transporter, utan genom en omställning av fordonsflottan, en flotta som ska ha tillgång till ett välfungerande och modernt vägnät.

Arlanda och Bromma

Det har blivit tydligt hur Stockholm allt snabbare förlorat i konkurrensen om det internationella flyget. Det är inte bara en Stockholmsfråga. Att ha ett välfungerande och attraktivt nationellt nav för flyget skapar förutsättningar för konkurrenskraft och en fungerande infrastruktur för hela landet. Många år av en negativ politisk inställning till flyget (flygskatt, flygskam, resepolicys som exkluderar flyget), liksom statens uttåg ur SAS och deras ökade fokus på Köpenhamn/Kastrup, har skadat Arlanda och huvudstadens flyginfrastruktur. För att bryta utvecklingen krävs bättre kommunikationer till och från flygplatsen, förändrad skattelagstiftning, satsningar på nya moderna bränslen och investeringar i längre banor på Arlanda, kapacitet att bygga ytterligare en start- och landningsbana, fler uppställningsplatser och en smidig hantering av inrikesresenärerna

Tillväxten av drönartrafiken

Luftfarten står inför en omfattande förändring där olika typer av luftfarkoster, från små privata drönare till större obemannade farkoster för varu- och persontransporter – kommer att dela på luftrummet. Denna utveckling berör inte bara det civila samhället utan också Försvarsmaktens intressen, och ställer krav på en ny syn på både infrastruktur och luftrumshantering. Mindre drönare kan sannolikt operera från privat mark, men större farkoster kommer behöva egna baser för start och landning.

Det är inte lämpligt att denna typ av trafik blandas med traditionell flygtrafik på stora flygplatser som Arlanda. Mot denna bakgrund bör Bromma flygplats särskilt beaktas som en möjlig framtida nod för avancerad drönartrafik. Samtidigt behövs en tydlig nationell strategi för hur Sverige ska hantera den växande drönarsektorn, både vad gäller säkerhet, regelverk, ansvarsfördelning och skydd av den personliga integriteten. Sverige behöver också utveckla en nationell infrastruktur för det låga luftrummet, där start- och landningsplatser, digital trafikledning, luftkorridorer och säkerhetssystem samverkar för att möjliggöra framtidens drönartrafik.

Kommunernas roll, behovet av särskild infrastruktur som drönarkorridorer samt tydliga regler för både näringsliv och privatpersoner är centrala delar. Med rätt

förutsättningar kan Sverige ta en ledande position inom utvecklingen av både godstransporter och framtida persontrafik i luften.

Bättre förutsättningar för järnvägen

En del av problematiken kring bristande underhåll och funktionalitet i järnvägsnätet är, förutom bristande politisk prioritering av resurser av tidigare regeringar i decennier, att Trafikverket inte fungerar optimalt och att kompetensen kring upphandlingar av järnvägsunderhåll och byggnation haltar i en stor organisation. Kristdemokraterna vill därför fortsätta att stärka det systemansvar som Trafikverket infört på central nivå för väg- respektive järnvägssidan. Det skapar tydligare fokus på samordnat genomförande och kostnadskontroll när underhåll och investeringar samordnas centralt, till skillnad från tidigare regionalt och organisatoriskt utspridda verksamhetsmodell. Ett nytt statligt infrastrukturbolag bör också inrättas med möjlighet att organisera genomförandet av vissa investeringar, för att på så sätt skapa konkurrens och jämförelser till Trafikverkets arbetssätt.

Kristdemokraterna menar också att en utredning bör titta på om staten på sikt ska köpa in Arlandabanan för att underlätta trafiken i Stockholmsregionen, och att Malmbanan ska bolagiseras och fungera som ett dotterbolag. Vi har goda erfarenheter från Öresundsbron, som drivs i bolagsform. Den danska staten har låtit vinsterna från bolaget gå till investeringar i infrastruktur, medan den svenska staten fram till nyligen låtit vinsten gå in i statskassan. På detta område har vi något att lära av hur Öresundsbrokonsortiet fungerar och hur danskarna hanterar sin del. Regeringen beslutade under år 2026 att även Sverige bör hantera eventuellt överskott av framtida intäkter från Öresundsbron för investeringar i infrastrukturen i regionen.

Nationellt bredbandsnät

Framtidens vård, infrastruktur, jordbruk och industri behöver fungerande uppkoppling dygnet runt. Fibernätet måste därför ses som en kritisk infrastruktur. Idag hanteras detta av ett flertal olika privata och statliga operatörer men det finns ingen som har det övergripande ansvaret för att det existerar ett väl fungerande och robust nät som klarar framtidens teknikutveckling. Samtidigt har hoten i form av terrorism, sabotage och krig ökat. Det behövs ta ett samlat grepp kring den svenska bredbandsstrukturen. Kristdemokraterna menar att det statliga bolaget Teracom ska ges ansvaret att säkerställa en tillgänglig och tillförlitlig uppkoppling i hela 13 landet. Teracom ansvarar

redan i dag för delar av det offentliga bredbandsnätet som rör public service, polis, ambulans, räddningstjänst och försvar. Bolaget bör samla övriga statliga nät som idag drivs av Trafikverket och Svenska kraftnät för att lägga grunden till ett robust nationellt bredbandsnät. Det framtida uppdraget blir att förvalta, utveckla och investera i en nationell bredbandsinfrastruktur.

Kompetens för liv och tillväxt

Trots en hög arbetslöshet har många branscher svårt att hitta personer att anställa. En förklaring är att utbildningssystemet inte svarar upp mot arbetsmarknadens behov. Det är dessutom ett behov som snabbt förändrats och förändras. Sverige genomgår en grön omställning samtidigt som det sker förändringar i form av digitalisering, automatisering, teknisk utveckling och demografiska förändringar. Det är mot denna bakgrund allvarligt att andelen kvalificerad arbetskraft inte ökat i samma utsträckning som antalet utbildningsplatser och att Sverige tappar i kunskap jämfört med andra länder.

Regeringen har redan fattat beslut som ger fler platser på den yrkesinriktade vuxenutbildningen. Detta för att underlätta för företagen att hitta arbetskraft med rätt utbildning och på så vis möjliggöra en matchning som inte fungerat tillräckligt bra. Sänkta marginalskatter är bra av flera skäl, inte minst för att utbildning och expertis ska löna sig. Skattelättnader har också genomförts för att attrahera och behålla internationell kompetens. Regeringen vill också undersöka hur utbildningarna bättre kan styras mot arbetsmarknadens och samhällets behov.

Arbete är en av de viktigaste faktorerna för att alla ska kunna leva ett gott liv. För att fler ska komma i arbete behöver arbetsförmedlingen reformeras. En dagpenning införs som ersätter det kommunala försörjningsstödet för arbetsföra personer och är tydligt kopplad till deltagande i arbetsmarknadsinsatser. Kristdemokraterna förordar en effektivare SFI-undervisning med tydlig koppling till arbete. Kristdemokraterna stärker incitamenten att flytta dit jobben finns. Regelförenklingar måste genomföras för att underlätta för entreprenörskap, innovation och tillväxtbolag.

Avskaffa Arbetsförmedlingen och kommunalisera arbetsmarknadspolitiken

Arbetsförmedlingen är en av våra mest omdiskuterade, omdebatterade, kritiserade och politiskt älskade myndigheter. Kristdemokraterna menar att verksamheten historiskt har

haft stora brister och fortsatt är svår att reformera till det bättre. Medan delar av befolkningen aldrig kommer i arbete och bidragsberoendet cementeras och försätter människor i en passiv och utsatt position, torde de flesta vara överens om att en bidragande orsak är just att verksamheten försämrats av ständiga politiska käbbel och försök till reformer.

Sverige befinner sig i en situation där staten går in med insatser för matchning och utbildning, medan kommunerna gör insatser för människor som nyligen kommit till Sverige och därtill känner sig tvingade att arbeta med arbetsmarknadspolitiska insatser för de som har försörjningsstöd. Uppdelningen verkar ineffektiv och onödig, särskilt som det torde vara kommunerna som har störst kunskap om både personen i behov av stöd och den regionala arbetsmarknadens behov. Kristdemokraterna vill därför avskaffa Arbetsförmedlingens roll och ge ansvaret för matchning och arbetsmarknadspolitiska insatser, exempelvis utbildningar, till kommunerna. Kommuner som vill samarbeta för att uppnå stordriftsfördelar eller samla sina insatser inom en arbetsmarknadsregion, har frihet att göra så.

En del av de uppgifter som Arbetsförmedlingen idag har, exempelvis att driva Platsbanken och tillhandahålla bedömningar av det framtida behovet för vissa typer av utbildningar, behöver fortsatt omhändertas nationellt av lämplig myndighet eller lösning tillsammans med arbetsmarknadens parter.

Inrätta en dagpeng för arbetslösa

Sverige har en stor grupp långtidsarbetslösa som riskerar att aldrig komma in på arbetsmarknaden och bli självförsörjande igen. I september 2024 hade cirka 160 000 personer varit arbetslösa i minst ett halvår. Långtidsarbetslösheten är som högst bland äldre. Personer över 55 år utgör ungefär hälften av de långtidsarbetslösa. Så som bidragssystemen i Sverige är utformade cementeras lätt utanförskap och bidragsberoende, och bidrar till att arbetslösheten blir mycket hög inom vissa grupper.

Kristdemokraterna föreslår att försörjningsstödet omvandlas till en dagpenning, som ska ersätta det kommunala försörjningsstödet för arbetsföra personer, och vara tydligt kopplad till deltagande i arbetsmarknadsinsatser. Stödet ska vara så utformat att den som tar ett tillfälligt arbete, får behålla hela den intjänade lönen – även om den är högre än dagpenningen – samt en mindre del av dagpenningen i syfte att minska marginaleffekten för den enskilde och stimulera människor till att pröva sin förmåga även om det gäller kortvariga arbetsmöjligheter.

Kommunerna ska ställa höga, definitiva krav på deltagande, utbildningsinsatser och arbetssökande, även utanför den egna kommunen. Avsteg från detta ska innebära ekonomiska sanktioner, där frånvaro kan innebära indragen dagpenning. Detta kommer att innebära en ökad tydlighet och effektivitet jämfört med dagens system.

Lärcentra för kompetensförsörjning

En viktig del för att underlätta för människor att ta del av utbildning och kompetensutveckling är att upprätta Lärcentra, en verksamhet som redan finns i många regioner och som fungerar på lite olika sätt. Med långsiktig finansiering och ett tydligt uppdrag kan Lärcentra samordna utbildningsaktörer på alla nivåer, skapa nära samarbeten med lokala arbetsgivare och säkerställa att kompetensutbudet matchar de behov som finns på arbetsmarknaden. Detta sätt att arbeta är ämnat att skapa geografisk närhet mellan den som är i behov av utbildning och utbildningsanordnaren och göra det möjligt att erbjuda olika former av utbildning, från Komvux till Yrkeshögskola och högskola/universitet under ett och samma tak. En fördel med ett regionalt samarbete kring ett Lärcentra är att de uppvisat en förmåga att snabbt fånga upp arbetsmarknadens behov. De underlättar också kontakterna med och avtalsskrivandet med lärosäten och andra utbildningsanordnare, vilket skapar utrymme för snabba insatser när nya behov uppstår och förutsättningarna på den regionala arbetsmarknaden förändras.

Lärosäten och distansproblemet

Ett led i att utveckla förutsättningarna för Lärcentra och öka tillgängligheten är att svenska universitet och högskolor utvecklar sin distansutbildning och hur de arbetar med digitala verktyg. Det tycks också råda stora skillnader i kvalitet mellan olika lärosäten. Samtidigt kommer behovet av livslångt lärande att växa generellt och kan bli extra tydligt i tillväxtorter, som snabbt ska rekrytera ett stort antal kvalificerade personer till nya arbetsuppgifter. Inte minst viktigt blir det i stora omställningsprocesser som omställningen av transportsektorn till elektricitet eller stålindustrin till fossilfri verksamhet. Personer som rekryteras till en ny verksamhet kan behöva kvalificerad kompetensutveckling, exempelvis genom att läsa fristående kurser på högskola eller universitet, som bedrivs parallellt med att man går in i nya arbetsuppgifter. Staten bör utse ett universitet som får ett nationellt uppdrag att samordna lärosätena för att utveckla teknik, pedagogik och examination som möjliggör distansstudier med hög kvalitet. I ett

sådant arbete skulle man exempelvis kunna arbeta med lösningar för att möta de utmaningar som AI skapat för bland annat examinerande uppgifter utanför campus.

Realistisk studie- och yrkesvägledning

Elevers stöd att välja rätt gymnasieutbildning och senare i livet hitta rätt akademisk eller yrkesutbildning har under lång tid präglats av att peppa personer att göra det de vill. Ambitionen är i grunden inte fel, men hjälper varken samhället eller person om studie- och yrkesvägledningen är helt frikopplad från möjligheterna att hitta ett framtida arbete, med en utbildning som efterfrågas. Studie- och yrkesvägledningen måste bli mer realistisk och verklighetsbaserad ”följ din dröm” är inte mycket till vägledning. Istället måste personliga intressen, ambitioner och förmågor balanseras mot verkliga möjligheter och behov på arbetsmarknaden. Nyligen ändrades skollagen så att dimensioneringen av gymnasieutbildningarna bättre ska motsvara arbetsmarknadens behov, och mindre elevernas efterfrågan. Samma inriktning måste gälla studie- och yrkesvägledningens arbete.

Bonus på skolpengen för branschsäkrade utbildningar

Behovet av kvalificerad yrkesutbildning är stort och att vissa branscher idag har svårt att rekrytera utbildad personal. En del i att öka yrkesutbildningarnas, och kanske också en del av de teoretiskt inriktade programmens attraktivitet, är att säkerställa att utbildningarna håller hög kvalitet, är relevanta för behoven på arbetsmarknaden och har rykte om sig att ha ett nära samarbete med branschen. Industriarbetsgivarna och industrifacken har sedan många år tillbaka ett samarbete kring de tekniska utbildningarna, som på lokal nivå ska säkerställa att utbildningarna är relevanta och att det finns bra praktikplatser för eleverna ute på företagen. Samarbetet fungerar väl regionalt och kräver ett aktivt engagemang från både skolornas huvudmän som det lokala näringslivet. Kristdemokraterna menar att denna typ av samarbete bör uppmuntras och underlättas, därtill bör fler branscher fundera över om de kan inleda liknande samarbeten kring sina utbildningar. Stat och kommun bör också se till att det finns incitament till samarbete, exempelvis genom en bonus på skolpengen för de utbildningar som är certifierade genom ett branschgemensamt samarbete.

Större fokus på arbetsmarknad för lärosäten

Universitet är en komplex verksamhet, med en kedja från akademisk grundutbildning till avancerad grundforskning. Det är en kedja som måste fungera och som kräver stor frihet för universiteten att forma sin verksamhet. Politiken är dock med och styr på olika sätt, bland annat genom hur utbildningsanslagen är utformade, vilket lett till en kraftig utökning av antalet platser vid universitet och högskola de senaste årtiondena. Kristdemokraterna menar att det varit allt för stort fokus vid ett ökat antal platser, och för litet fokus på kvalitet och vad man utbildas till. Det finns tecken på att den snabba utbyggnaden av antalet utbildningsplatser skett på bekostnad av kvalité och studenternas förutsättningar att utvecklas till sin fulla potential och lära sig rätt saker. Trots rekordstora studentkullar har företag och delar av offentlig sektor fortfarande svårt att hitta rätt kompetens. Det finns en uppenbar risk att studenter utbildas till sådant som inte efterfrågas på arbetsmarknaden och i värsta fall till arbetslöshet. Detta måste i grunden förändras, så att det blir en bättre balans mellan uppdraget att förse arbetsmarknaden med efterfrågad kompetens, universitetens behov av att uppnå excellens i sin forskning och studenternas egna intressen. En faktor som ytterligare skulle stärka universitet och högskolas koppling till arbetsmarknaden är att studier på yrkeshögskola får räknas som meriterande vid ansökan till relevanta kurser, exempelvis personer som läst programmering på yrkeshögskola och som sedan vill studera vidare till systemutvecklare.

I Danmark är man nu på väg att dra lärdomar av tidigare misstag, liknande de i Sverige. Kristdemokraterna menar att det är dags för Sverige att se över utbildningarna, exempelvis att korta vissa av de längre mastersprogrammen och möjliggöra omprioriteringar mellan utbildningar. Det är också nödvändigt att prioritera yrkesinriktade utbildningar, för kompetens som idag saknas på arbetsmarknaden och utbildningarna behöver anpassas till behoven i lärosätets egen arbetsmarknadsregion. Ett uppdrag som universitet och högskola också måste få, är att se över yrkesinriktade utbildningars innehåll, så att de motsvarar det som man behöver kunna när man kommer ut i yrkeslivet. Som ett led i att locka kvalificerad kompetens till Sverige, vill Kristdemokraterna också prioritera insatser som kan locka utländska studenter och forskare till svenska lärosäten. Samtidigt måste detta ske tillsammans med införande av bakgrundskontroller och skärpta säkerhetsrutiner. En mycket stor andel av dagens utländska studenter och forskare kommer ifrån Kina, Ryssland och Iran och det svenska lärarundantaget bidrar till att känslig information och kunskap kan föras vidare till dessa regimer.

Danskarna är också i en process där man effektiviserar universitets- och forskarstrukturen. Kristdemokraterna menar att Sverige – som haft en utveckling där snart sett varje region har sitt eget universitet – bör prioritera om framför allt kvalificerade utbildningar och forskningsresurser till ett mindre antal universitet än idag.

Låt Samhall återgå till kärnuppdraget

Samhall dras idag med stora brister. Om tanken en gång var att personer med funktionsvariationer skulle få en möjlighet till arbete och en väg in på den reguljära arbetsmarknaden, består närmare hälften av Samhalls anställda idag av personer med bristande språkkunskaper. I praktiken har Samhall blivit ett integrationspolitiskt verktyg. Det är olyckligt eftersom det tränger undan Samhalls kärnuppdrag – att hjälpa dem som på grund av funktionsnedsättning har svårt att få ett ordinarie jobb. Detta är en grupp som utgör ungefär en fjärdedel av alla långtidsarbetslösa och att erbjuda bättre förutsättningar för dessa personer är en viktig del av en mer effektiv arbetsmarknadspolitik. Samhall behöver återgå till kärnuppdraget. Samhall ska i första hand inte finnas till för språkträning.

SFI med tydlig koppling till arbetsmarknaden

Problemen att få till en effektiv SFI-utbildning har debatterats under årtionden. Det tycks fortsatt vara så att högutbildade personer läser svenska tillsammans med lågutbildade, genomströmningen är låg och kopplingen mellan SFI och arbetsmarknaden haltar. Det är inte självklart att den språkkurs man läser anpassas till exempelvis den yrkespraktik man har eller att SFI-utbildningen anpassas för att underlätta för SFI-studenten att hitta ett jobb. Kristdemokraterna menar att detta är ohållbart och försenar integrationen av personer som flyttat till vårt land. Kristdemokraterna vill därför öka kopplingen mellan SFI och jobb, genom att man upprättar branschspecifika SFI-program, med siktet inställt på yrkesutbildning, yrkesorientering och branschanpassad språkundervisning. Särskilda insatser kan också behövas för att möjliggöra arbete parallellt med SFI-studier, exempelvis digitala lösningar och distanskurser. För att öka förutsättningarna för hög kvalitet i SFI undervisningen bör det inrättas en branschgemensam kontrollfunktion, som kan öka kvalitén i samverkan mellan aktörerna och snabbt agera mot utbildningar som inte håller måttet.

Internationell dragningskraft

Sverige är en del av en internationell ekonomi och en internationell arbetsmarknad. Ett land som vill hålla sig framme med innovativa företag kring teknikutveckling, digitalisering och AI, måste också kunna konkurrera om kompetensen internationellt. Annars riskerar verksamhet förläggas till andra länder och svenskar söka sig utomlands. Sverige har mycket som talar för oss – bra regelverk för riskkapital, väl utbyggd välfärd och en bra livsmiljö. Ett område som inte är lika tilltalande, är start-upmiljön som behöver boosta företagens forskning och utveckling. Kristdemokraterna vill därför se över möjligheten för tillväxtbolag och start-ups att kunna införa mer förmånliga optionsprogram än idag, program som ofta används för att locka kompetens med lägre lön idag än vad man kan få hos en annan arbetsgivare, med hopp om att framgångar ska betala sig senare. Dessa regler är idag allt för begränsade – även om skäl funnits för dessa begränsningar. Ett sätt att komma runt baksidorna med ökade möjligheter att komplettera lön med optionsprogram, är att låta arbetsmarknadens parter inom vissa ramar komma överens om villkoren. Det skulle borga för att lönerna hålls på en rimlig nivå och villkoren på arbetsmarknaden generellt inte försämras. Detta skulle dock vara en innovation på arbetsmarknaden, eftersom det delvis skulle göra skattelagstiftningen dispositiv, varför en sådan modell måste utredas.

Återindustrialisera Sverige

Sverige är ett av världens mest innovativa länder vilket lockar investeringar till vårt land. På många områden inom teknik, life science och industrins gröna omställning är Sverige dessutom världsledande. Men, det är en position som snabbt kan förändras om staten inte förmår att svara upp på olika nivåer med att underlätta för en företagsetablering med nödvändiga samhällsinvesteringar för att det ska bli långsiktigt lyckosamt.

Regeringen har arbetat för att minska regelbördan och de administrativa kostnaderna för företagen. Ambitionen är att underlätta och understödja det näringsliv som skapar arbete och välstånd. Denna uppgift måste även kommuner och regioner omfamna. Den försvåras dock av att det offentliga lokalt emellanåt upplever en växtvärk och ställs inför svårforcerade regelverk. Ibland blir det svårt för en kommun som får en stor etablering, att ensamt hantera alla konsekvenser och den utmaning som etableringen kan leda till. Det finns även en stor osäkerhet kring den ekonomiska bärigheten i de investeringar av nödvändig infrastruktur som krävs för att exempelvis möjliggöra en

större industrietablering. Detta har vi sett prov på i praktiken. Möjligheterna skyms av de problem som snabbt tornar upp sig och initialt är det nybyggarkommunen som tar den ekonomiska risken medan staten får merinkomster av etableringar. Här återfinns förslag på förenklade regelverk, riskdelning, effektivare tillståndsprocesser, effektivare länsstyrelser och offentlig produktivitetsökning. Fokus för arbetet har varit att se vilka förändringar som kan bidra till att kommuner och regioner blir möjliggörare. Vi måste få hjulen att börja snurra. Snabbare.

Riskdelning för nybyggarkommuner

När ekonomin växer så det knakar lokalt, innebär det stora behov av att möta inflyttning och nya verksamheter med utbyggd infrastruktur och välfärdstjänster. Detta är i grunden en kommunal uppgift. De offentliga intäkterna kommer dock att dröja, eftersom de ökade skatteintäkterna faller ut ett par år efter investeringar och utbyggda välfärdstjänster. Då en del av den tillkommande arbetskraften sannolikt inte heller är folkbokförd i den kommun där industrietableringen sker, kommer en del av de ökade skatteintäkterna att tillfalla en annan kommun än den som står för investeringskostnaderna. Löften om stora etableringar och utlovade arbetstillfällen kan för en kommun ibland vara svåra att bedöma bärkraften i, vilket kan leda till en överdriven försiktighet i riskbedömningarna inför en kommunal investering.

Det är dock av nationellt intresse att nyindustrialiseringen av Sverige och den gröna omställningen inte tar onödigt lång tid och att påbörjade satsningar fullföljs. Nödvändiga samhällsinvesteringar i vägar, vatten och avlopp, energisystem, skolor, barnomsorg, vård och bostäder ska göras parallellt som de nya jobben skapas.
För att få fart på investeringarna menar Kristdemokraterna att staten behöver ta ett större ansvar med hjälp i form av olika instrument för att dela risken med kommuner och bostadsinvesterare. Kristdemokraterna tycker därför att de utredda förslagen att möjliggöra för Norrlandsfonden att finansiera bostadsbyggande i hela landet och en kreditgaranti för bostadsbyggande i etablerings- och expansionskommuner bör genomföras skyndsamt.

Därtill föreslår Kristdemokraterna att en modell där nybyggarkommuner får ta del av statens ökade intäkter via den allmänna löneavgiften. Enligt beräkningar kommer staten år 2030 ha ökat sina inkomster som en följd av industrisatsningarna enbart i Norrbotten med 24 miljarder kronor. De arbetstillfällen som där skapas genererar mellan 3 och 4 miljarder i ökade intäkter via den allmänna löneavgiften (som inte motsvaras av någon

direkt kostnad för staten). Dessa intäkter bör gå tillbaka till nybyggarkommunerna som en sorts riskdelning för de investeringar som kommunerna står för. Pengarna bör fördelas till kommuner utifrån framtagna kriterier, exempelvis storlek på kommun i förhållande till nyetableringen och hastigheten i vilken en expansion sker etcetera.

Därtill menar Kristdemokraterna att skatteutjämningssystemet bör utformas på ett sätt som tar hänsyn till behovet av stora samhällsinvesteringar i nybyggarkommuner. Det är viktigt att inkomstutjämningen utformas så att detta inte motverkar tillväxt och utveckling. En tillväxtkomponent som belönar ökningen av arbetstillfällen och inkomster skulle kunna vara ett sätt att stärka incitamenten för kommunernas och regionernas tillväxtarbete och på så sätt bidra till utveckling i hela landet. En tillväxtkomponent skulle exempelvis kunna baseras på ökningen av antalet arbetstillfällen och ökningen av daginvånarnas inkomster.

Den statliga Utjämningskommittén har utrett en så kallad tillväxtbonus som baseras på tillväxten av antalet dagavlönade personer i en kommun. Detta för att komma åt fly-in-fly-out-jobb där tillväxtkommuner får ökade utgifter men inte ökade skatteintäkter vid stora nyetableringar. Detta skulle vara ett sätt att kompensera många nybyggarkommuner för ökade utgifter som tillväxten för med sig.

Ovan föreslås en rad stödåtgärder som tar ned kostnaden för nybyggarkommunernas investeringar. Det är dock fortsatt rimligt att kommunerna själva står för merparten av kostnaderna, eftersom frukterna av en expansion eller etablering på sikt till del tillfaller kommunen och skapar förutsättningar för att säkra en högkvalitativ och tillgänglig välfärd för alla. För mindre- och mellanstora kommuner kan dock stora lån för stora investeringar vara en utmaning. Kristdemokraterna föreslår därför att en statlig kreditgarantinämnd inrättas för att tillhandahålla kreditgarantier för investeringar som bedöms vara av vitalt intresse för Sverige och som inte kan anses vara i linje med kommunens vanliga tillväxttakt och investeringsbehov. Kristdemokraterna föreslår att staten går i borgen för lån till sådana investeringar och ger en årlig subvention på 1 procent av garantibeloppet under 25 år efter att kreditgarantin beviljats.

Med det sagt, kan det uppstå gränsdragningsproblem mellan vad som ska anses vara en nybyggarkommun där tillväxten går i en takt utöver det vanliga och vad som är en förväntad tillväxttakt. I samband med att olika instrument för riskdelning införs, måste det därför också tydliggöras vilka kriterier som definierar en tillväxttakt som staten bör stödja och underlätta. I grunden handlar det om investeringar som är av vitalt intresse för nationen. Dagens kommunala skatteutjämningssystem syftar till att skapa likvärdiga

ekonomiska förutsättningar att tillhandahålla välfärdstjänster och annan samhällsservice, trots skillnader i skattekraft, folkmängd, åldersstruktur, bebyggelsestruktur och socioekonomiska faktorer mellan kommuner, vilket är bra. Ett system för att stödja nybyggarkommuner ska säkra stora investeringar i Sverige, men också ge förutsättningar för kommuner att våga språnget för att locka till sig och underlätta etableringar.

Gör upp med alla riksintressen – snabbspår för krångliga tillstånd

I syfte att skydda exempelvis natur, kulturlandskap och kulturarv finns en rad så kallade riksintressen. Att ta hänsyn till och vårda det vi har, till kommande generationers nytta och glädje, är en självklar kristdemokratisk förvaltarskapsprincip. Upplevelsen är dock att det, i gott syfte, gått inflation i antal intressen att bevara, att dessa intressen står bortom överväganden mot andra intressen och att staten har skapat en överbyråkratisk och svårhanterlig situation, med tolv statliga myndigheter som alla vakar över sin del av det som ska skyddas och bevaras. Boverket ska samordna samtliga riksintressen och länsstyrelserna samlat företräda staten. Att kunna skydda och bevara måste dock kunna samsas med målet att utveckla. Tillväxt, innovation och beredskap är också intressen som måste finnas med i vågskålarna när dagens samhälle ska förbättras och morgondagens skapas.

En konsekvens av brokigheten är att olika myndigheter har möjlighet att överklaga varandras beslut. Resultatet blir långdragna processer där utgången för den enskilde och företag blir osäker och allt för avlägsen i tid. Kristdemokraterna menar att det förslag till förbättringar som ett antal myndigheter presenterade i en översyn av riksintressen år 2021 är allt för oprecist och präglas av överdriven försiktighet. Istället för att hoppas att problemet löser sig, måste regeringen besluta om en kraftig minskning av såväl antalet anspråk på områden av riksintresse som dessa områdens samlade areella utbredning. Kristdemokraterna anser också att det behöver införas en ventil och ett snabbspår för att avgöra situationer där olika intressen står mot varandra. Exempelvis är det rimligt att den gröna omställningen, behovet av sällsynta material och ökad beredskap i ett internationellt osäkert läge inte ska hanteras genom mångåriga tillståndsprocesser som präglas av osäkerhet. Allmänintresset av samhällsekonomiska vinster måste också vara en rimlig sak att väga in i en tillståndsprövning.

Länsstyrelserna bör därför få i uppgift att avgöra om, när och hur ett ärende ska hanteras i ett särskilt snabbspår, med ett förfarande där samtliga intressenter får säga

sitt, men där beslut inte kan överklagas av annan än regeringen. Ett snabbspår kan också innebära att man samlat kan avgöra vilka värden, inklusive samhällsekonomiska vinster, som ska prioriteras och beaktas, även om ett beslut går en myndighet eller en intressent emot. Kristdemokraterna menar att ett sådant snabbspår tydliggör vilket eller vilka motstående intressen som är viktigast för att snabbare kunna uppnå resultat med respekt för de värden som ska värnas.

Övergångshantering av snabbspår via förordning

Kristdemokraternas förslag om att länsstyrelserna kan pröva vilka tillståndsprocesser som kan hanteras i ett snabbspår kommer att behöva utredas och införandet ta några år i anspråk. Under tiden menar Kristdemokraterna att regeringen måste ha möjlighet att förordna fram beslut som brådskar. En sådan möjlighet användes när regeringen gav cementtillverkningen på Gotland tillstånd att fortsätta sin verksamhet, när Sverige stod farligt nära att över en natt stå utan cement. I rådande världsläge, med vårt stora beroende av Kina för den gröna omställningen, Ryssland för konstgödsel och USA för stora flöden i industrins värdekedjor, är det direkt farligt och oansvarigt att det exempelvis ska kunna gå tio år att öppna en ny gruva.

Länsstyrelser med garantier för företagande

Handläggningstiderna på länsstyrelserna skiljer sig åt mellan olika delar av landet. Det tyder på att det finns länsstyrelser som har potential att förkorta sina handläggningstider och öka sin service till företagen. Företag vittnar också om att det inte alltid uppfattas som att handläggningen präglas av gott bemötande eller att vara samarbetsinriktad. Länsstyrelserna behöver därför arbeta med sin handläggningskultur och kan lämpligen åläggas att mäta nöjdheten i brukarnas kontakter med myndigheten, enligt en så kallad NKI metod (nöjd-kund-index). Ett led i detta arbete är att säkerställa att alla som jobbar med handläggning och service till företag förstår företagandets villkor, exempelvis genom program för kompetensutveckling. En ytterligare åtgärd är att säkerställa att det finns upparbetade och tydliga rutiner, för att minska risken för att hanteringen ska skilja sig mellan olika handläggare och mellan olika länsstyrelser och därmed också minska risken för godtycklighet.

Kristdemokraterna föreslår också att en nationell garanti för handläggningstider införs, som garanterar att tillståndsprocesser och annan handläggning sker inom en avgränsad tid. Länsstyrelserna ska också vid varje givet tillfälle ge tydlig information

om vad en ansökan ska innehålla, hur och när beslut fattas och vem man ska vända sig till med frågor och klagomål. I det fall ett beslut inte fattats inom ramen för tjänstegarantin ska ett vite betalas ut för att undvika att länsstyrelserna då sätter i system att avslå ansökningar inom tjänstegarantins tidsgränser. Likaså bör överklaganden av ett länsstyrelsebeslut som av domstol anses ha skett utan rimlig handläggning och utan en seriös bedömning följas av kraftiga skadestånd till företaget som drabbats.

Se över länsstyrelsernas organisation- inrätta expertlänsstyrelser

På vissa håll finns bristande likvärdighet, där länsstyrelserna inte lever upp till de krav som ställs på en effektiv myndighetsorganisation. Kristdemokraterna vill därför utreda länsstyrelsernas organisation, med syftet att minska antalet länsstyrelser från dagens 21 samt göra dessa mer effektiva som organisation. Det finns också skäl att utreda myndighetskulturen utifrån ett service- och företagsperspektiv.

Kristdemokraterna vill även utreda om länsstyrelserna är bäst lämpade att utföra de arbetsuppgifter de har idag, eller om det behövs en annan ordning. Redan nu kan det finns anledning att samla några uppdrag hos några enskilda länsstyrelser, för att koncentrera uppdragen och tydliggöra det främjande uppdraget. Kristdemokraterna föreslår att koncentrera några uppdrag till några få "expertlänsstyrelser", en ordning som redan används men i för liten utsträckning. I dag är det ofta spretigt gällande handläggning, där kompetensen i stort skiljer sig åt och kan innebära att en länsstyrelse måste uppfinna hjulet, trots att det redan finns och snurrar hos en annan länsstyrelse. Genom att samla kompetensen hos några särskilda experter, kan man få en bättre möjlighet att nå målet med det främjande uppdraget hos länsstyrelserna.

Begränsa sakägarskapet

Tillståndsprocesser bör präglas av transparens och demokratiskt inflytande, men idag är sakägarkretsen för vid och lagstiftningen bör ändras i syfte att begränsa sakägarskapet till de som är direkt berörda av en prövning. Utöver rena sakägare har idag även miljöorganisationer som uppfyller vissa villkor rätt att överklaga. Även denna krets bör begränsas till de som har direkt koppling till prövningen. Kristdemokraterna vill även begränsa antalet myndigheter som anses vara berörda av en tillståndsprövning och kräva tydliga ramar för deras medverkan i prövningen. Kristdemokraterna anser att staten måste tala med en röst. Respektive länsstyrelse ska därför få i uppdrag att avväga de statliga myndigheternas olika, och ibland motstående, intressen i ett ärende och avge ett

samlat yttrande eller beslut. Handläggningen i samband med tillståndsprocesser måste också ges tydliga tidsramar och gränser för när i processen olika aktörer kan kräva och inkomma med uppgifter. För att skapa en viss tröghet i systemet och undvika okynnesöverklaganden, måste en överklagan vara belagd med en avgift.

Reformera den statliga förvaltningsmodellen- Oxenstierna 2.0

En viktig anledning till krångliga och tillväxthämmande tillståndsprocesser är den långsamma svenska förvaltningsmodellen. Gruvor, energiprojekt, vägar och industrisatsningar som skulle skapa jobb och tillväxt fastnar i åratal av tillståndsprocesser och överklaganden. Svensk förvaltningsmodell bygger på idéer från 1600-talet, med Axel Oxenstierna som arkitekt. Modellen bygger på en skarp sektorsindelning där varje myndighet tillvaratar sina begränsade sektorsintressen snarare än samhällsnyttan. Modellen har historiskt tjänat Sverige väl, men utvecklats till en ökenvandring för företag, myndigheter och medborgare. Regelverk och myndighetsutövning bör som princip underlätta människors och företags vardag, inte försvåra den. Just nu uppfattas myndigheter mest vara inriktade på att hitta fel och förhindra dem, än att åstadkomma resultat. Sveriges förmåga till handlingskraft och strategiska beslut har reglerats sönder. Staten blir ofta i sig en stoppkloss.

Det finns gott om exempel på att förvaltningsmodellen och kulturen försvårar den politiska styrningen och genomförandet av viktiga beslut.
När regeringen gav Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram underlag för genomförandet av naturrestaureringsförordningen var instruktionen tydlig: förslagen skulle utformas på det mest kostnadseffektiva sättet. Ändå presenterades förslag som gick tvärsemot regeringens inriktning. Samma sak i arbetet med referensarealer för skogsmark, där regeringen tvingades ändra uppdraget flera gånger och ändå inte fick den redovisning som efterfrågades.

När miljöanpassningen av svensk vattenkraft började förberedas uppstod en omfattande konflikt mellan energipolitiska mål och miljömål. Kritiker menade att myndigheternas ursprungliga linje riskerade att minska elproduktionen mer än vad riksdagen avsett. Regeringen fick därefter ingripa och skapa den nationella planen för moderna miljövillkor för att tydligare styra processen.

Riksdagen har beslutat om regler som ska främja återanvändning av schaktmassor och minska onödig byråkrati, men Naturvårdsverkets föreslagna vägledning riskerar att undergräva reformen. I stället för att möjliggöra cirkulära materialflöden kan kommuner

komma att pressas att kräva deponering av massor som skulle kunna användas lokalt i samhällsbyggandet. Resultatet riskerar att bli miljardkostnader för skattebetalarna.

Utöver beslut av politisk karaktär överklagar myndigheterna varandra i allt för hög utsträckning. Två tydliga exempel.

Cementas tillstånd överklagades av Naturvårdsverket som ledde till potentiell nationell kris vilket tvingade den dåvarande regeringen att ta fram speciallagstiftning.

Havs- och vattenmyndigheten överklagade dom om malmporten i Luleå. Luleå Hamn uppgav att myndighetens invändningar rörde en relativt liten del av de totala muddermassorna men ändå kunde leda till ungefär ett års försening och omkring 200 miljoner kronor i merkostnader.

Camilla Brodin (KD)

Hans Eklind (KD)

Mikael Oscarsson (KD)

Larry Söder (KD)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Lili André (KD)